

Мерки за укрепване на доверието и сигурността – Виенски документ 2011

Виенският документ 2011 (ВД '11) съдържа политически обвързващи мерки за укрепване на доверието и сигурността (МУДС), които целят повишаване на откритостта и прозрачността по отношение на военните дейности, извършвани на територията, заобикалящите морски зони и въздушното пространство на всички европейски държави (за Русия от западната граница до Урал) и страните-членки на ОССЕ от Централна Азия.

ВД '11 се основава на редица предшестващи го споразумения: Заключителен акт от Хелзинки 1975 г.; Стокхолмски документ 1986 г.; Хелзинкски документ 1992 г. и Виенските документи 1990 г. и неговите редакции от 1992 г., 1994 г. и 1999 г. Виенският документ е част от синхронизирана мрежа от взаимно прилагащи се споразумения заедно с Договора за обикновените въоръжените сили в Европа и Договора „Открито небе“, които формират настоящата европейска рамка за контрол на конвенционалните оръжия. През 2010 г. ОССЕ взе решение за обновяване на ВД на всеки пет години.

За постигането на целите на Виенския документ е предвиден механизъм за обмен на информация относно военните сили, основните системи въоръжения и техника и тяхното разположение, бюджет и доставки, както и механизъм за консултации и сътрудничество чрез нотификации и срещи относно необичайни военните действия. Заложено е осъществяването на военни контакти и сътрудничество на доброволна основа и провеждането на демонстрации на нови типове основни въоръжения и техника. Наред с това Виенският документ предвижда, че държавите ще се информират взаимно за определени военни дейности, в които участват повече от 9 хил. военнослужещи или повече от 250 танка, или повече от 500 бойни бронирани машини, или повече от 250 артилерийски системи. Информационният обмен и нотификациите се извършват по определени в документа реквизити и формуляри, като е изградена и електронна система. Същевременно са договорени възможности за верификация на декларираните данни чрез провеждане на инспекции на територията на всяка от държавите и изготвяне на оценки. Ежегодно се провежда среща-преглед по прилагането на МУДС.

Виенският документ е първото международно споразумение, установяващо система от МУДС във военната област. Въпреки липсата на юридически характер, с оглед на проблемите с ДОВСЕ, той остава едно от малкото ефективни средства за поддържане на взаимна информираност по въпросите на военните дейности, въоръжените сили и бойната техника. Виенският документ попада в категорията на политическите „недоговорни” споразумения, които дават възможност за установяването на гъвкави режими, способни да откликнат на евентуални последващи събития чрез изменения и допълнения, които се приемат сравнително лесно. Сключват се и се актуализират чрез опростена процедура – например консенсус – и не изискват действия на национално равнище за влизането им в сила (ратификация и други), както и при последващото им обновяване. Засиленият елемент на доброволност при изпълнението на тези споразумения като Виенския документ отговаря напълно на идеята за наличие на достатъчна политическа воля като *conditio sine qua non* за поддържането на диалог и прозрачност в сферата на отбраната и сигурността.